

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ J. E.**, bývajúceho v Š., zastúpeného JUDr. E. B., advokátom so sídlom v N., **2/ A. E.**, bývajúcej v Š., zastúpenej JUDr. G. T., advokátom so sídlom v Ž., proti odporcom **1/ J. B.**, bývajúcej v Š., zastúpenej JUDr. T. B., advokátkou so sídlom v N., **2/ D. B.**, bývajúcemu v Š., zastúpenému V., s. r. o., so sídlom v B., **o 3 000 000 Sk**, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 6 C 174/01, o dovolaní odporcov proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. januára 2008 sp. zn. 5 Co 313/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 25. januára 2008 sp. zn. 5 Co 313/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nové Zámky rozsudkom zo 14. októbra 2002 č. k. 6 C 174/01 – 104 uložil odporcom povinnosť zaplatiť navrhovateľom 3 000 000 Sk s úrokom z omeškania 17,6 % od 28. 9. 2001 do zaplatenia a náhradu trov konania 150 000 Sk (súdny poplatok) a 56 250 Sk (trovy právneho zastúpenia) do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vzájomný návrh odporcov a návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol. V odôvodnení uviedol, že navrhovatelia poskytli odporcom 3 000 000 Sk ako zálohu na kúpu nehnuteľnosti – rodinného domu, vedenej na LV č. X., EL č. X., súpisné číslo X., parcela č. X., o výmere X. m², kat. územie Š., vo vlastníctve odporkyne. Zvyšok ústne dohodnutej kúpnej ceny (3 500 000 Sk) mal byť zaplatený po podpísaní kúpnej zmluvy, k čomu nedošlo. Odporcom preto vzniklo bezdôvodné obohatenie na úkor navrhovateľov plnením z neplatného právneho úkonu (zmluva o budúcej kúpnej zmluve bola uzavretá ústne), ktorého výšku nespochybnili.

Nepovažoval za dôvodnú námietku premlčania vznesenú odporcami vzhľadom na nepreukázanie v akom období a v akých splátkach navrhovateľa sumu 3 000 000 Sk odporcovi 2/ (prijímal plnenie) vyplatili. Vzájomný návrh odporcov považoval za neopodstatnený z dôvodu absencie nájomného vzťahu medzi účastníkmi konania a predbežné opatrenie za neaktuálne, pretože odporkyňa nehnuteľnosť (rodinný dom) v septembri 2002 predala (za kúpnu cenu 3 800 000 Sk). O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Nitre uznesením z 28. februára 2003 sp. zn. 5 Co 23/2003 na odvolanie odporcov a navrhovateľa 1/ rozsudok súdu prvého stupňa (okrem výroku o zamietnutí návrhu na nariadenie predbežného opatrenia) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd Nové Zámky v poradí druhým rozsudkom z 3. júna 2004 č. k. 6 C 174/01-210 konanie o zaplatenie 400 000 Sk zastavil (späťvzatie návrhu v tejto časti), návrh proti odporkyňi 1/ zamietol, odporcovi 2/ uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľom 275 000 Sk do 15 dní od právoplatnosti rozsudku a navrhovateľom uložil povinnosť zaplatiť náhradu trov konania – odporkyňi 1/ 78 422 Sk, odporcovi 2/ 76 172 Sk k rukám právnych zástupcov do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Dospel k záveru o dôvodnosti námietky premlčania vznesenej odporcami v časti pohľadávky 2 825 000 Sk vychádzajúc z prehľadu vyhotoveného odporcom 2/ o čase a výškach plnenia navrhovateľmi. Doplnujúcim rozsudkom z 29. júna 2004 č. k. 6 C 174/01-214 návrh navrhovateľov na zaplatenie 2 325 000 Sk zamietol (275 000 Sk priznal a v časti 400 000 Sk konanie zastavil).

Krajský súd v Nitre v poradí druhým uznesením z 24. augusta 2005 sp. zn. 5 Co 228/04, 5 Co 229/04 rozsudok súdu prvého stupňa na odvolanie navrhovateľov v napadnutej časti výroku, ktorým bol zamietnutý návrh navrhovateľov proti odporkyňi 1/ a ktorým bolo rozhodnuté o náhrade trov konania spolu s doplnujúcim rozsudkom vo výroku, ktorým bol zamietnutý návrh v časti 2 325 000 Sk zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd Nové Zámky v poradí tretím rozsudkom z 23. mája 2006 č. k. 6 C 174/01-297 návrh proti odporkyňi 1/ o zaplatenie 750 000 Sk s príslušenstvom a proti odporcovi 2/ o zaplatenie 920 000 Sk s príslušenstvom zamietol. Odporkyňi 1/ uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľom 705 000 Sk so 17,6 % ročným úrokom z omeškania od 28. 9. 2001 do

zaplatenia a navrhovateľom spoločne a nerozdielne zaplatiť odporkyni 1/ náhradu trov konania 112 109 Sk k rukám právnej zástupkyne. Navrhovateľom náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že jednotlivé sumy plnenia bez právneho dôvodu (nedošlo k uzavretiu kúpnej zmluvy ani písomnej zmluvy o budúcej zmluve) v čase a výške podľa rozpisu vyhotovenom odporcom 2/ ako jedinom smerodajnom dôkaze prevzal odporca 2/ (nebol vlastníkom rodinného domu), návrh voči odporkyni 1/ považoval za nedôvodný (700 000 Sk prevzala od odporcu 2/). Súčasne vyslovil, že ak by uvedený dôkaz (rozpis) neexistoval, bolo by potrebné návrh pre nedostatok dôkazov na strane navrhovateľov v plnom rozsahu zamietnuť. Skúmal námietku premlčania nároku uplatneného navrhovateľmi a dospel k záveru, že subjektívna premlčacia lehota začala plynúť dňa, kedy sa navrhovatelia dozvedeli, že nehnuteľnosť – rodinný dom im nebude predaný (28.9.2001), pričom objektívna premlčacia lehota (tri roky) uplynula dňa, ktorý predchádzal dňu podania návrhu na súde. Viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vychádzal potom z toho, že právo na vrátenie súm, ktoré odporca 2/ prevzal od navrhovateľov do 12. 11. 1997 je premlčané a vyhovel návrhu v časti 705 000 Sk (275 000 Sk bolo právoplatne priznané). O príslušenstve rozhodol podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka a trovách konania podľa § 142 ods. 1 O. s. p. Opravným uznesením z 11. septembra 2006 č. k. 6 C 174/01-319 opravil prvú vetu rozsudku z 23. mája 2006 tak, že správne znie : Súd návrh navrhovateľov v 1. a 2. rade proti odporkyni 1/ o zaplatenie 700 000 Sk zamietla.

Krajský súd v Nitre rozsudkom (v poradí tretím rozhodnutím) z 25. januára 2008 sp. zn. 5 Co 313/06 na odvolanie navrhovateľov a odporcu 2/ rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s opravným uznesením zmenil tak, že odporkyni 1/ uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 1/ a navrhovateľke 2/ každému po 350 000 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania od 28. 9. 2001 do zaplatenia a náhradu trov konania navrhovateľovi 1/ 152 239 Sk, navrhovateľke 2/ 69 813 Sk na účet právnych zástupcov do 30 dní od právoplatnosti rozsudku, odporcovi 2/ povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 1/ a navrhovateľke 2/ každému po 812 500 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania od 28. 9. 2001 do zaplatenia. V odôvodnení konštatoval nespornosť skutočnosti, že navrhovatelia 1/, 2/ titulom kúpy rodinného domu vyplatili odporcovi 2/ sumu 3 085 000 Sk, pričom návrhom uplatňovali len zaplatenie sumy 3 000 000 Sk s príslušenstvom. Odporcovia neunesli dôkazné bremeno o vrátení sumy 2 160 000 Sk, keď odporca 2/ na rozpis splátok s uvedením tejto sumy prvýkrát poukazuje až v apríli 2006, viac ako 2,5 roka po podaní návrhu na začatie konania. Odporkyňa 1/ nepoprela, že od navrhovateľa 1/ od roku

1997 do júna 2000 prevzala 700 000 Sk. Dôkazné bremeno o vrátení mu 280 000 Sk neunesla. Preto dospel k záveru, že na strane odporcov došlo k bezdôvodnému obohateniu vzniknutému jednak na základe plnenia z neplatného právneho úkonu (zmluva o budúcej zmluve nebola uzavretá písomne) a jednak na základe plnenia z právneho dôvodu, ktorý neskôr odpadol (nedošlo k celkovému zaplateniu kúpnej ceny a tým k odpredaju nehnuteľnosti). Na strane odporkyne 1/ výška bezdôvodného obohatenia predstavuje 700 000 Sk, čo pri požadovanom deliteľnom plnení zo strany navrhovateľov pre každého predstavuje 350 000 Sk. Na strane odporcu 2/ výška bezdôvodného obohatenia predstavuje spolu sumu 1 625 000 Sk, čo pri požadovanom deliteľnom plnení zo strany navrhovateľov pre každého z nich predstavuje sumu 812 500 Sk. Spolu priznané plnenie v prospech navrhovateľov vo vzťahu k odporcom potom predstavuje 2 325 000 Sk. Pokiaľ ide o námietku premlčania, túto považoval za nedôvodnú, pretože nemôžu byť premlčané jednotlivé splátky, ak bola zo strany odporcov posúvaná lehota splatnosti kúpnej ceny za rodinný dom. V tejto súvislosti poukázal na obsah odôvodnenia zrušujúceho uznesenia z 24. 8. 2005 (č.l. 241). O úrokoch z omeškania rozhodol podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka a trovách konania podľa § 224 ods. 1, 2 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali dovolanie odporcovia 1/, 2/. Žiadali rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Odporca 2/ namietal vykonanie dôkazov nad rámec zákonného ustanovenia § 205a O. s. p., priznanie väčšieho nároku ako požadovaného navrhovateľmi a nesprávne posúdenie premlčania. Podľa jeho názoru krajský súd nebol v rámci odvolacieho konania oprávnený vykonať nový dôkaz (čierna a hnedá písanka) a z neho vychádzať pri posudzovaní dôvodnosti odvolania, ale mal sa riadiť výlučne dôkazmi včas predloženými v konaní na súde prvého stupňa do skončenia dokazovania. Poukázal na zmenu odvolacieho petitu, keď navrhovateľ 2/ jasne uviedol, čo žiada a je neprípustné, aby súd v rámci návrhových konaní suploval úkony účastníkov konania alebo tieto svojvoľne menil. Pri posúdení premlčania odvolací súd nerozlišuje medzi objektívnou a subjektívnou premlčacou lehotou a nerešpektuje, že dĺžka trvania subjektívnej premlčacej lehoty nemôže byť dlhšia ako trojročná objektívna premlčacia lehota. Keďže vo vzťahu k nemu navrhovatelia plnili bez právneho dôvodu (nebol vlastníkom nehnuteľnosti) tak v rámci plnenia v splátkach dochádza k obohateniu prijatím každej splátky a preto bol súd povinný posudzovať premlčanie každej splátky zvlášť a mal vziať zreteľ na v začiatku sporu predložený a nikým nepopieraný zoznam platieb ním vyhotovených a posúdiť následné

tvrdenia navrhovateľov. Odporkyňa 1/ namietala nesprávne zistenie skutkového stavu a nesprávne právne posúdenie veci. Uviedla, že skutočnosti, ktoré boli medzi účastníkmi sporné neboli spoľahlivo zistené a odvolací súd vôbec neprihliadol na jej jasné, jednoznačné a nemenné stanoviská v priebehu celého konania. V priebehu konania nebolo preukázané, že by existovala dohoda o splátkovom kalendári a predlžovaní splátok medzi ňou a navrhovateľmi. Čo sa týka okolností a účelu úradného záznamu, ktorý bol napísaný u JUDr. C. 25. 2. 2000 poukázala na správne vyhodnotenie skutkového stavu súdom prvého stupňa, keď odvolací súd nebral do úvahy skutočnosť, že sami navrhovatelia uviedli, že všetky finančné prostriedky dali k rukám odporcu 2/ a nie jej ako vlastníčke nehnuteľnosti.

Navrhovatelia sa k dovolaniu odporcov 1/, 2/ nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorí sú zastúpení advokátmi (§ 241 ods. 1 O. s. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O. s. p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O. s. p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a) v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O. s. p., b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O. s. p.).

Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O. s. p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O. s. p. neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zákonné ustanovenie § 237 O. s. p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku či uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. dovolací súd predovšetkým skúmal, či v konaní nedošlo k uvedeným vadám konania. Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však nebola dovolacím súdom v konaní zistená ani dovolateľmi v dovolaní namietaná.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O. s. p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu je postihnuté vadou tejto povahy, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, pretože odôvodnenie napadnutého rozsudku je v rozpore s požiadavkou preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí.

Rozsudok musí obsahovať odôvodnenie v súlade s § 157 ods. 2 O. s. p. To znamená, že súd rozhodujúci o uplatnenom nároku sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho závery musia byť dostatočne vysvetlené. Súdne rozhodnutie musí preto obsahovať stručný a jasný výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku. Odôvodnenie musí byť prostriedkom kontroly správnosti rozhodnutia nielen pre súd, ktorý ho vydal, ale aj pre súd, ktorý ho bude preskúmať v dôsledku opravného prostriedku. Dovolaním napadnutý rozsudok uvedené náležitosti nemá.

Navrhovatelia svojím návrhom (z 13. 11. 2001) uplatňovali voči odporcom nárok na zaplatenie 3 000 000 Sk titulom bezdôvodného obohatenia. V priebehu konania návrh v sume 400 000 Sk zobrali späť (rozsudkom z 3. 6. 2004 bolo konanie v tejto časti zastavené) a v sume 275 000 Sk im bol uplatnený nárok právoplatne priznaný (rozsudok z 3. 6. 2004 právoplatný 20. 8. 2004). Na pojednávaní 3. 3. 2006 súd prvého stupňa pripustil zmenu návrhu, podľa ktorej navrhovatelia uplatnili voči odporcovi 2/ zaplatenie 1 625 000 Sk a odporkyňi 1/ 700 000 Sk (s príslušenstvom a náhradou trov konania). Súd prvého stupňa o takto zmenenom návrhu rozhodol tak, že návrh voči odporkyňi 1/ zamietol (700 000 Sk) a odporcovi 2/ uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľom 705 000 Sk a v sume 920 000 Sk voči nemu návrh zamietol. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie navrhovatelia (v jeho zamietajúcej časti - 700 000 Sk voči odporkyňi 1/, 920 000 Sk voči odporcovi 2/) a odporca 2/ (v jeho vyhovujúcej časti – 705 000 Sk). Na pojednávaní 25. 1. 2008 odvolací súd pripustil zmenu odvolacieho petitu navrhovateľov (nie návrhu na začatie konania) v časti týkajúcej sa zamietnutia návrhu (700 000 Sk voči odporkyňi 1/, 920 000 Sk voči odporcovi 2/) v znení, že odporkyňa 1/ je povinná zaplatiť navrhovateľom každému 350 000 Sk (spolu 700 000 Sk) a odporca 2/ je povinný zaplatiť navrhovateľom každému 460 000 Sk (spolu 920 000 Sk) s príslušenstvom. Napadnutým rozsudkom odvolací súd rozhodol o odvolaniach navrhovateľov ako i odporcu 2/ tak, že odporkyňi 1/ uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľom každému 350 000 Sk a odporcovi 2/ zaplatiť navrhovateľom každému 812 500 Sk ($920\,000 + 705\,000 = 1\,625\,000\text{ Sk} : 2 = 812\,500\text{ Sk}$, po odpočítaní 400 000 Sk a 275 000 Sk z celkovej sumy 2 300 000 Sk uplatňovanej voči odporcovi 2/).

Súd prvého stupňa dospel k záveru o nedôvodnosti návrhu proti odporkyňi 1/, pretože bezdôvodné obohatenie získal na úkor navrhovateľov len odporca 2/ prevzatím súm podľa rozpisu ním vyhotoveného a dôvodnosti návrhu proti odporcovi 2/ len v sume 705 000 Sk, keď v sume 920 000 Sk považoval nárok za premlčaný (odporcovia vzniesli námietku premlčania). Na rozdiel od neho odvolací súd dospel k záveru o dôvodnosti návrhu voči odporkyňi 1/ v sume 700 000 Sk a nedôvodnosti námietky premlčania vznesenej odporcami.

S otázkou premlčania sa odvolací súd nedostatočne vysporiadal. Jeho záver založený na konštatovaní, že jednotlivé splátky (navrhovatelia plnili v splátkach) nemôžu byť premlčané, ak bol zo strany odporkyne 1/ posúvaný dátum splatnosti kúpnej ceny za predmetný

rodinný dom (kúpna zmluva ani písomná zmluva o budúcej zmluve uzavreté neboli) je nezrozumiteľný a nejasný.

Pri premlčaní práva na vydanie bezdôvodného obohatenia je v § 107 Občianskeho zákonníka ustanovená kombinovaná premlčacia doba, a to subjektívna (v odseku 1) a objektívna (v odseku 2). Začiatok ich plynutia je stanovený odlišne a odlišný a na sebe nezávislý je aj ďalší priebeh ich plynutia, ako aj ich skončenie.

Subjektívna premlčacia doba môže plynúť iba v rámci objektívnej premlčacej doby, ktorú nemožno prekročiť.

Pre začiatok plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby je rozhodujúci deň, keď sa oprávnený skutočne dozvedel, že na jeho úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto na jeho úkor bezdôvodné obohatenie získal.

Pre začiatok plynutia objektívnej premlčacej doby, a to tak trojročnej, ako aj desaťročnej v prípade úmyselného bezdôvodného obohatenia, je rozhodujúci okamih, keď k získaniu bezdôvodného obohatenia skutočne došlo.

V súlade s uvedeným bolo potrebné posúdiť aj otázku premlčania uplatneného nároku plneného navrhovateľmi v splátkach vo vzťahu ku každému subjektu, ktorý bezdôvodné obohatenie získal.

Keďže konanie, v ktorom bol napadnutý rozsudok vydaný, je postihnuté tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 1 písm. b/ O. s. p.) Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods.1, 3 O. s. p.).

S prihliadnutím na dôvod, pre ktorý dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu (nepreskúmateľnosť), nezaoberal sa opodstatnenosťou ďalších námietok dovolateľov .

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. januára 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: